

โครงการฟื้นฟูวิถีชีวิตและเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติ โดยชุมชนเป็นแกนหลัก ตำบลกระเบื้องใหญ่ โคราช

หลังจากเหตุการณ์น้ำท่วมภัยพิบัติเมื่อปี 2553 ซึ่ง 12 หมู่บ้านในตำบลกระเบื้องใหญ่ อำเภอพิมาย จ.นครราชสีมา ได้รับความเสียหายอย่างหนัก ทั้งบ้านเรือน ทรัพย์สิน ที่นาถูกน้ำท่วม โดยเฉพาะที่นาไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ ทำให้หลายครอบครัวขาดข้าวไว้สำหรับกินในครอบครัว ในขณะเดียวกันก็เกิดภาระหนี้สิน

ซึ่งจากการประชุมหารือกันเพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตภายหลังภัยพิบัติและเพื่อแก้ปัญหาสถานการณ์น้ำท่วมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ชาวบ้านตำบลกระเบื้องใหญ่ได้มีความมาเห็นร่วมกันโดยเริ่มโครงการฟื้นฟูเพื่อสร้างอาชีพรายได้ คือ

1. **กลุ่มปลาร้า** มีสมาชิก 35 คน เริ่มต้นจากการลงทุนคนละ 100 บาท เพื่อนำไปซื้อปลา ต่อมาได้รับการสนับสนุนจากโครงการฟื้นฟูวิถีชีวิตและเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติโดยชุมชนเป็นแกนหลักและได้จัดสร้างที่เก็บวัสดุอุปกรณ์และภาชนะที่ทำการหมัก โดยมีการระดมชาวบ้านช่วยกันทำโรงเรื่อดังกล่าว

หลังจากนั้นได้เริ่มซื้อวัตถุดิบทำการผลิต ต่อมาได้รับการสนับสนุนจาก อบต.และเงินบริจาคจากผู้นำ อบต.จึงมีทุนดำเนินการ ดังนี้

1) จากการระดมทุนจากสมาชิกจำนวน	3,720 บาท
2) ได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิชุมชนไทจำนวน	10,000 บาท
3) ได้รับการสนับสนุนจากอบต.กระเบื้องใหญ่จำนวน	15,000 บาท
4) ได้รับการสนับสนุนจากรองนายกอบต.กระเบื้องใหญ่จำนวน	1,000 บาท
5) ได้รับการสนับสนุนจากภรรยานายกอบต.กระเบื้องใหญ่จำนวน	100 บาท
รวม	29,820 บาท

นอกจากนั้นสมาชิกยังร่วมกันบริจาควัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นเพิ่มเติม จึงสามารถดำเนินการได้ ปัจจุบันสามารถผลิตขายและมีกำไร ซึ่งในปีต่อไปสามารถมีทุนหมุนเวียนผลิตได้ต่อเนื่อง ในส่วนการยกระดับผลิตภัณฑ์ได้มีการประสานกับนักวิชาการเพื่อผลิตให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพมากขึ้นรวมทั้งศึกษาเรื่องตลาดเพิ่ม

2. **กลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง** ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชน มีสมาชิก 30 คน ลงทุนเริ่มต้นคนละ 50 บาท โครงการฟื้นฟูสนับสนุน 5,000 บาท มีการหาข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงปลา จากนั้นได้เริ่มทดลองเลี้ยงปลาดุกและปลานิล โดยมีแกนนำในหมู่บ้านและตำบลช่วยกันสนับสนุน

ระยะแรกประสบปัญหากระชังขาดปลาหลุดออกแต่ก็แก้ปัญหาได้ และชุดแรกขายได้กำไร 500 บาท ชุดต่อไปที่จะเลี้ยงใหม่ ทางกลุ่มกำลังสำรวจศึกษาข้อมูลว่าจะใช้อาหารธรรมชาติและที่ผลิตเองได้ มาเลี้ยงเพื่อจะลดต้นทุนในปีต่อไป

3. **กลุ่มปลูกผัก** เป็นการส่งเสริมให้ปลูกผักไว้บริโภคในครัวเรือนและขายเพื่อสร้างรายได้ มีสมาชิก 12 คน ลงทุนคนละ 100 บาท โครงการสนับสนุนทุน 10,000 บาท ได้เริ่มทดลองปลูกผัก 7 ชนิด ชุดแรกขายได้กำไร 505 บาท จากชุดแรกกลุ่มได้สรุปกันว่าผักบางชนิดปลูกแล้วได้ได้ผลผลิต ปีต่อไปจะเหลือปลูกเฉพาะบางชนิดที่ผลิตได้ดี

4. **การเตรียมการรับมือและแก้ปัญหาน้ำท่วมในระยะต่อไป**

4.1 มีการประชุมสรุปบททวนสถานการณ์และการแก้ปัญหาในระยะที่ผ่านมาใน 12 หมู่บ้าน

4.2 มีการประสานความร่วมมือกับ อบต. โดยได้ประชุมร่วมกันและมีความเห็นร่วมกัน ดังนี้

- ควรทำฝายน้ำล้น 3 แห่ง รวมทั้งทำแก้มลงด้วย
- เปลี่ยนท่อระบายน้ำให้กลางขึ้นเพื่อระบายน้ำได้เร็ว จำนวน 6 จุด
- เสริมถนนตามคันคลองบางแห่งเพิ่ม
- ขุดลอกคลองบางส่วน
- ให้มีการจัดการขยะเพื่อไม่ให้อุดตัน สกปรก

5. **การช่วยเหลือพี่น้องภาคอื่นที่ประสบภัย** ภายหลังจากที่ตำบลกระเบื้องใหญ่ ได้รับการช่วยเหลือจากเครือข่ายสึนามิภาคใต้ช่วงประสบภัยในปี 2553 ต่อมาเมื่อชาวบ้านทางภาคใต้หลายจังหวัดประสบภัย ชาวบ้านตำบลกระเบื้องใหญ่ จึงได้ระดมทุนและสิ่งของบริจาค โดยรวบรวมเงินได้ 60,200 บาท ข้าวสาร 3 ตัน นอกจากนั้นยังมีอาหารแห้ง ของใช้จำเป็นอีกจำนวนหนึ่ง เพื่อช่วยพี่น้องที่ประสบภัยในระยะที่ผ่านมา

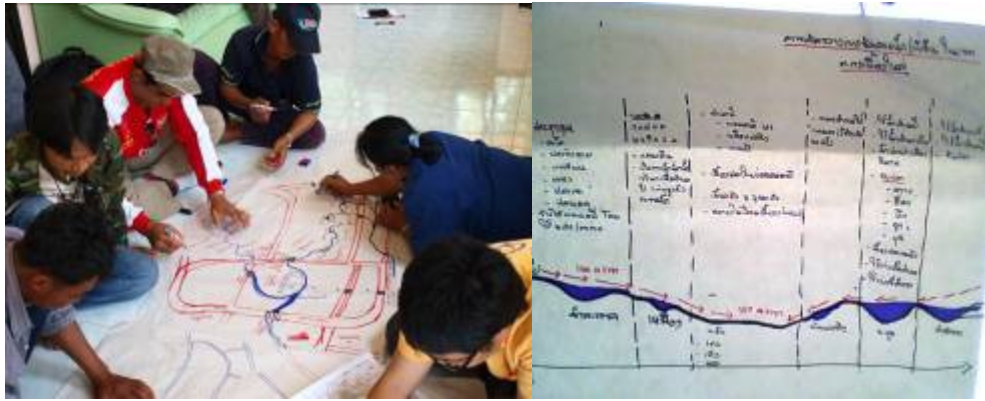
รายงานความก้าวหน้าโครงการฟื้นฟูผู้ประสบภัยตำบลกระเบื้องใหญ่ เดือนสิงหาคม-กันยายน 2554

หลังจากภัยพิบัติชุมชนได้มีกระบวนการฟื้นฟูโดยเฉพาะเรื่องอาชีพ เช่นตั้งกลุ่มทำปลาร้า กลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง และกลุ่มปลูกผัก ซึ่งถึงแม้จะได้กำไรไม่มากนัก แต่ก็เป็นการกำลังใจและเป็นจุดเริ่มต้นให้ชุมชนสามารถลุกขึ้นเดินหน้าไม่จมอยู่กับความสูญเสีย นอกจากนั้นยังสามารถมีทุนหมุนเวียนที่จะดำเนินการในครั้งต่อไปได้ ส่วนในช่วงฤดูฝนนี้ชุมชนได้ประกอบอาชีพทำนาโดยปกติ ส่วนการเตรียมการในช่วงที่ฝนชุกน้ำหลากนั้นตำบลกระเบื้องใหญ่ได้มีการเตรียมการดังนี้

1. การจัดประชุม 11 หมู่บ้าน สรุปบทเรียนภัยพิบัติครั้งที่ผ่านมา พร้อมจัดทำแบบสอบถามข้อมูลของหมู่บ้านเกี่ยวกับสภาพทั่วไป สถานที่สำคัญ อาชีพ กลุ่มพัฒนา กองทุนต่างๆ และอุปกรณ์การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน
2. การจัดเวทีระดับตำบลเพื่อเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติ ระดับตำบล เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2554 ที่ผ่านมา มีผู้นำแต่ละหมู่บ้านเข้าร่วม บ้านละประมาณ 10 คน โดยประสานแกนนำเครือข่ายผู้ประสบภัยสันติภาคใต้ มาร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการเตรียมความพร้อมของชุมชนนอกจากนั้นได้เชิญผู้อำนวยการสถาบันจัดการน้ำมาแนะนำเสนอข้อมูลการจัดการน้ำในพื้นที่โคราช ซึ่งชุมชนได้มีการระดมความเห็นว่าจะมีการเตรียมความพร้อมรับมือกับภัยพิบัติอย่างไร เช่น
 - หากเกิดภัยพิบัติจะอพยพไปอยู่ในจุดที่ปลอดภัยจุดไหนในหมู่บ้านได้บ้างก็จุด กี่แห่ง
 - การเตรียมเก็บข้าวของเครื่องใช้ที่มีค่า ที่สามารถนำออกไปได้หรืออยู่ในจุดปลอดภัย ในภาวะฉุกเฉิน
 - มีการสำรวจมีเด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการหรือคนป่วย ในหมู่บ้าน เพื่อให้การช่วยเหลือกลุ่มแรก
 - มีการสำรวจอุปกรณ์พาหนะที่จะใช้ในยามเกิดภัยพิบัติและมีการซ่อมแซมเพื่อให้ใช้งานได้ เช่นรถ เรือ
 - เครื่องมือสื่อสาร ที่จะประสาน ส่งข่าว แจ้งเตือน เป็นต้น
 - ทั้งนี้ เห็นร่วมกันว่าจะมีการอบรมการเตรียมความพร้อมอีกครั้ง

3. ได้ประสานกับนักวิชาการ จัดกระบวนการทำแผนที่เส้นทาง ทิศทางการไหลของน้ำ สิ่งกีดขวางทางน้ำ เพื่อให้เห็นโครงข่ายโยงใยของระบบต่างในพื้นที่ รวมทั้งการสำรวจ-ประเมินระบบทรัพยากรท้องถิ่นด้วยการจัดทำข้อมูลเชิงพื้นที่ภูมิศาสตร์ (Geospatial Data) ในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information Systems: GIS) แบบมีส่วนร่วม อาศัยพื้นฐานความรู้ด้านพื้นที่ของผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียสำคัญ เช่น ผู้ใช้ทรัพยากรหลัก, แกนนำของชุมชน-ท้องถิ่นมาประสานร่วมมือทำงานกับฝ่ายสนับสนุนทางวิชาการที่จะช่วยนำข้อมูล ความรู้ของท้องถิ่นมาจัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์ที่ได้จากการสำรวจในพื้นที่ เพื่อจัดทำเป็นแผนที่ GIS ด้วยกระบวนการทางภูมิศาสตร์สารสนเทศเพื่อให้มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ ทั้งนี้โดยการสร้าง กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้-ส่วนเสียสำคัญเหล่านี้จะช่วยทำให้เกิดระบบฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ที่มีความชัดเจนและมีมิติทางด้านสังคม วัฒนธรรมมากประกอบด้วย ช่วยทำให้การกำหนดประเด็นการวิเคราะห์ในพื้นที่ได้ลึกมากขึ้น โดยแกนนำของชุมชนมีแผนที่จะนำเสนอหน่วยงานหาแนวทางแก้ปัญหาการจัดการน้ำร่วมกันอย่างยั่งยืน

เมื่อวันที่ 27 กันยายน ร่วมกับเครือข่ายประชาคมโคราชในการประสานกับกรมชลประทานเพื่อขอทราบข้อมูลการจัดการน้ำ เพื่อจะได้มีการเตรียมความพร้อมในการรับมือ

4. เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2554 เข้าร่วมการประชุมกับผู้แทนหน่วยงานต่างที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำในจังหวัดโคราช ซึ่งได้รับฟังแนวทางการบริหารจัดการน้ำของโคราช โดยกรมชลและกรมทางหลวงใต้และผังเมืองโคราชได้มีแนวทางการจัดการน้ำ โดยจะผันน้ำทั้งหมดที่ไหลผ่านโคราชทุกสายให้ไหลลงพื้นที่ต่ำสุดใน 4

อำเภอ คือ พิมาย สูงเนิน ชุมพวง และเมืองยาง โดยมีแผนจะเข้านาชาวบ้านไว้สำหรับรับน้ำ ซึ่งแผนดังกล่าวทางจังหวัด และภาคธุรกิจได้ให้ความเห็นชอบทั้งนี้ ได้ให้เหตุผลว่า เพื่อรักษาพื้นที่ส่วนใหญ่ของโคราชไว้ รวมทั้งเพื่อให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ 5 ปี ของโคราชพัฒนาไปได้ อย่างไรก็ตามแนวทางหรือแผนดังกล่าวยังไม่ได้มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นชาวบ้านที่เกี่ยวข้อง

5. และเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2554 ที่หอประชุมวิทยาลัยเทคนิคโคราช ได้ร่วมกับเครือข่ายองค์กรชุมชน ภาคประชาสังคม หน่วยงานในท้องถิ่น จัดประชุมเกี่ยวกับการร่วมกันเตรียมความพร้อมในการป้องกันและรับมือกับภัยพิบัติ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัด มาเปิดงาน ในการประชุมครั้งนี้ ได้มีการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาเสนอแผนในการเตรียมความพร้อม เช่น สำนักชลประทานที่ 8 ป้องกันภัย โยธาและผังเมือง องค์การบริหารส่วนจังหวัด ทหารจากกองภาค วิทยาลัยเทคนิค โดยที่ประชุมได้สรุปสถานการณ์ครั้งที่ผ่านและแผนในการเตรียมความพร้อม ซึ่งได้ข้อสรุปดังนี้

1. จะมีจัดตั้งศูนย์ประสานงาน หรือวอร์รูม ขึ้นที่ในตัวจังหวัด และหาอาสาสมัครมาประจำที่ศูนย์ เพื่อประสานให้เกิดการบูรณาการช่วยเหลือของทุกภาคส่วน
2. ให้ในทุกว่าเภอจัดตั้งศูนย์ประสานงานขึ้นในทุกว่าเภอเพื่อติดต่อประสานงาน
3. การแจ้งเตือนข่าว โดยให้มีการประสานงานกับเครือข่ายในทุกพื้นที่ ทุกตำบล ทุกว่าเภอที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัย โดยให้รวบรวมสถานที่ เครื่องมือ เบอร์โทร นอกจากนั้นยังได้มีการหารือเรื่องเครื่องมือสื่อสารโดยเฉพาะวิทยุ โดยได้หารือกันว่าจะประสานหน่วยงานที่ควบคุมระบบวิทยุสื่อสารขอใช้เคลื่อนในการรายงานประสานแจ้งเตือนในช่วงที่จะเกิดภัย
4. ให้แต่ละหมู่บ้านแต่ละตำบลมีการเตรียมความพร้อม มีการสำรวจจุดที่ปลอดภัย หากต้องอพยพ เตรียมดูแลทรัพย์สิน สำรวจคนแก่ คนพิการ ผู้ป่วย และเด็กเล็ก ซึ่งจะต้องดูแลเป็นพิเศษที่จะโยกย้ายอยู่ในจุดที่ปลอดภัย สำรวจพาหนะ รถเรือ ที่จะใช้ในภาวะฉุกเฉิน รวมทั้งจุดหลบภัยน้ำในหมู่บ้านชุมชนให้ชัดเจน เพื่อให้ระบายน้ำได้ดี

5. และหากเป็นไปได้ให้มีการประสานหน่วยป้องกันภัย ให้มีการฝึก
อบการเตรียมการป้องกัน
6. ได้มีการประกาศเจตนาร่วม เพื่อป้องกัน ดูแล แก้ไข ภาวะอุทก
ภัย ในจังหวัดนครราชสีมา โดยมีการลงนามร่วมกันจากหลาย
ภาคส่วนที่เข้ามาร่วมงาน

